

ÖZEL KİTAPLIKLAR ¹

Agâh Sırrı LEVEND

Büyük konaklardan evlere, evlerden küçük apartman dairelerine taşınma başlıyalı, kitap toplamak ve kitaplık kurmak merakı azaldı. Kitap meraklısı, ailesiyle eşyasını güç barındırdığı evde, bir de kitap odası ayırmak imkânını bulamıyor. Binbir fedakârlıkla topladığı kitapları, bu yüzden elden çıkarmak zorunda kalanlar da oluyor.

Öte yandan, babadan evlâda kalan kitaplıklar da, yok denecek kadar azalmıştır. Kitap meraklılarından biri öldü mü “tepeke” si arasında kitapları da yok bahasına satılmakta, büyük bir kısmı da yabancıların eline geçerek memleket dışına taşınmaktadır. Bunların da arkası kesilmiş, artık sahaflarda el yazması nushalar görünmez olmuştur.

Rahatsızlığa katlanarak, ailesinin sitemlerine kulak asmiyerek evinin bir iki odasını kitaplarına ayıranlar yok değildir; fakat çok azdır. Hele zengin meslek kitaplıklarının sayısı onu geçmez.

Bu özel meslek kitaplıklarında, yalnız sahibinin mesleği ile ilgili eserler bulunacağı için, bunlar, toplanmış eserlerden meydana gelen kitaplıklardan çok farklıdır. Bu kitaplıklardaki eserler birer birer aranıp bulunmuş, büyük fedakârlıklarla satın alınarak elde edilmiştir. Bu kitaplıklarda değerli eserlerin, hattâ tek nüshaların bulunduğuna şüphe yoktur. Ancak, bunlar şahıslar elinde saklı ve edebiyat âleminde kapalı bulundukça, sahibinden başkasına faydası yoktur. Bu halde kalması da fikir tarihimiz için büyük bir kayıptır. Yarın, sahipleri hayata gözlerini kapayınca, bunların da ne olacağı kestirilemez. Çok istenir ki, bu kitaplar toplu bir halde, “aile yadigârı” olarak babadan oğula geçsin, yahut da, sahibinin sağlığında gerçek değeri ödenerek bilim kurumlarınca satın alınsın, böylece zengin kitaplıklar dağılmaktan kurtarılmış olsun.

Şimdiki halde, millî kültürümüz bakımından yapılacak ilk

¹ Türk Dili, C. V, Sayı: 52, 1 Ocak 1956.

dilek, bu kitaplarda ne gibi değerlerin saklı olduğunu bilmektir. Burada da iş resmî makamlara düşüyor. Bugün böyle bir makamı temsil eden Millî Eğitim Bakanlığının Kitaplıklar Müdürlüğüdür. Hiç kimse şahıslar tarafından ortaya atılacak böyle bir dileğe cevap vermek ihtiyacını duymaz. Fakat, meselâ kitaplıklar Müdürlüğü'nce yapılacak bir soruşturmayı, umarım ki hiç kimse cevapsız bırakmaz.

Bu maksatla özel kitaplıklar sahiplerinden:

a- Kitaplarının bir listesi rica edilebilir.

b- Resmî kitaplıklar gibi, buralara da yetkili uzmanlar gönderilerek, kitapların fişleri hazırlanabilir.

c- Bu fişlere göre, kitaplığın hiç olmazsa basit bir kataloğu yapılabilir.

ç- Sahibinin müsaadesiyle tek nüshaların "mikrofilm"i alınır ve tıpkıbasımları belli bir kitaplıkta toplanır.

Ben, kitaplığumdaki el yazmalarının bir listesini, tek nüshaların da "mikrofilm" lerini vermeye hazırım. Elverir ki, böyle bir teşebbüse girişilmiş, bu maksatla esaslı bir teşkilât kurularak, bütün kitaplık sahiplerine başvurulmuş olsun.

Bu, yapacağımız en basit bir memleket hizmetidir. Kültür tarihimize sağlayacağı fayda ise çok büyüktür.

Bilim kurumları ile üniversitelerimizdeki fakülte kitaplıkları da, bir bakıma özel kitaplık sayılabilir. Bu kitaplıklarda basma eserlerden başka yazma nüshalar da vardır. Meselâ, Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi kitaplığı, İsmail Saip Sencer, sonra Mustafa Con, daha sonra da Muzaffer'den alınan yazmalarla hayli zenginleşmiştir.

Fakültelerimizdeki seminer kitaplıkları da gittikçe zenginleşme yolundadır.

Bu kitaplıklardaki eserler, şüphe yok ki yazmadan fazla basmadır. Yine şüphe edilemez ki, bunların fişleri de hazırlanmıştır.

Bilim kurumları ile fakültelere bağlı enstitü kitaplıkları da, meslek adamlarını çok yakından ilgilendirir. Araştırmacılar, bu kitaplıklarda basma ve yazma ne gibi eserlerin bulunduğunu bilmek ihtiyacındadırlar. Meselâ bir meslek kitaplığı olarak çok değerli eser-

leri içinde bulunduran, hususiyle yabancı dergi koleksiyonları bakımından çok zengin olan Türk Dil Kurumu kitaplığında, basma ve yazma eserlerin tasnifi yapılmış, esere, müellife ve konuya göre kitapların ayrı ayrı fişleri hazırlanmıştır. Uzmanlara açık olan bu kitaptan dileyenler kolayca faydalanmaktadırlar. Türk Dil Kurumu'nda yazma eserlerin sayısı da gittikçe artmakta, tek nüshalarla kaynak hizmetini gören değerli eserlerin "mikrofilm" leri de toplanmaktadır.

Resmî ve özel kitaplıklarımızı tarama yolunda yapılacak metotlu çalışmalar, bugüne kadar tanımadığımız değerlerin meydana çıkmasını sağlayacak, hattâ eski bilgilerimizin bazısını değiştirecek, böylelikle millî kültürümüzün tarihi aydınlığa kavuşacaktır.